

Економічні науки

УДК 658.14

Селієвська Єлизавета Романівна

студентка

Київського національного університету технологій та дизайну

Селиевская Елизавета Романовна

студентка

Киевского национального университета технологий и дизайна

Seliievska Yelyzaveta

Student of the

Kyiv National University of Technology and Design

Тарасенко Ірина Олексіївна

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри

фінансів та фінансово-економічної безпеки

Київський національний університет технологій та дизайну

Тарасенко Ирина Алексеевна

доктор экономических наук, профессор, заведующий кафедрой

финансов и финансово-экономической безопасности

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Tarasenko Irina

Doctor of Economics, Professor, Head of the Department

of Finance and Financial and Economic Security

Kyiv National University of Technology and Design

**ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-
ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА
ФОРМИРОВАНИЕ МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВО-
ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТЬЮ ПРЕДПРИЯТИЯ**

FORMATION OF THE MECHANISM OF MANAGEMENT OF FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY OF THE ENTERPRISE

Анотація. У статті розглянуто сутність фінансово-економічної безпеки та визначено її місце в економічній безпеці підприємства. Досліджено механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства, його структуру та зміст основних складових. Доведено, що ефективність управління фінансово-економічною безпекою залежить від дотримання ряду принципів та застосування певних методів управління фінансово-економічною безпекою підприємства.

Ключові слова: фінансово-економічна безпека, механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства.

Аннотация. В статье рассмотрена сущность финансово-экономической безопасности и определено ее место в экономической безопасности предприятия. Исследован механизм управления финансово-экономической безопасностью предприятия, его структуру и содержание основных составляющих. Доказано, что эффективность управления финансово-экономической безопасностью зависит от соблюдения ряда принципов и применения определенных методов управления финансово-экономической безопасностью предприятия.

Ключевые слова: финансово-экономическая безопасность, механизм управления финансово-экономической безопасностью предприятия.

Summary. In the article the essence of financial and economic security is considered and its place in the economic safety of the enterprise is determined. The mechanism of management of financial and economic security of the enterprise, its structure and content of the main components is investigated. It is proved that the effectiveness of management of financial and economic security depends on observance of a number of principles and application of certain methods of management of financial and economic security of the enterprise.

Key words: *financial and economic security, mechanism of management of financial and economic security of the enterprise.*

Вступ. В сучасних умовах наслідком підвищення рівня небезпек, загроз і ризиків внутрішнього та зовнішнього середовища є зменшення доходів і прибутків підприємства, втрата ліквідності, платоспроможності й фінансової незалежності. За таких умов досить важливим є дослідження теорії управління фінансово-економічною безпекою підприємства з метою своєчасного виявлення і усунення непередбачуваних обставин, які зумовлюють фінансову нестабільність підприємства.

Метою даної статті є визначення сутності поняття фінансово-економічної безпеки підприємства та обґрунтування структури механізму управління нею.

Виклад результатів дослідження. Механізм управління фінансово-економічною безпекою у своїх працях вивчали такі економісти: Барановський О.І., Бінько І.Ф., Бланк І.А., Варналій З.С., Горачева К.С., Дацків Р.А., Дикань В.Л., Єрмошенко М.М., Ілляшенко С.Н., Кірієнко А.В., Кириченко О.А., Лаптев С.М., Назаренко І. Л., Пригунов П.Я., Реверчук Н.Й., Шлемко В.Т. та інші.

Формування понять є складним, а інколи і довгостроковим процесом. Наукові поняття формуються на основі науково-теоретичної і науково-дослідницької діяльності.

Поняття фінансово-економічної безпеки підприємства інтегрує в собі такі категорії, як економічна безпека суб'єкта господарювання та фінанси підприємства, що дають можливість глибше його вивчати з метою визначення важливості впливу на загальний стан розвитку підприємства [2].

Бланк І.А. в своїх працях досліджує загальні характеристики фінансової безпеки підприємства, які полягають в тому, що фінансова безпека є основним та найважливішим структурним елементом економічної безпеки підприємства; являє собою систему кількісних і якісних індикаторів

фінансового стану підприємства, що відображає реальний рівень захищеності його фінансових інтересів; створює фінансові передумови для сталого розвитку підприємства сьогодні та в майбутньому [1].

Сутність управління фінансовою безпекою полягає у забезпеченні стану, що характеризується збалансованістю і якістю фінансових інструментів та послуг, стійкістю до загроз, здатністю підприємства забезпечувати реалізацію фінансових інтересів, спрямованістю на ефективний та сталий розвиток [9].

Фінансово-економічна безпека підприємства – це такий фінансово-економічний стан, який сприяє забезпеченню захищеності його фінансово-економічних інтересів від негативних чинників внутрішнього і зовнішнього середовища та створення необхідних фінансово-економічних умов для безперервної успішної діяльності та стійкого розвитку підприємства.

Метою забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства є досягнення найвищої ефективності та стабільності його функціонування і створення умов для подальшого розвитку шляхом своєчасного виявлення та запобігання внутрішнім та зовнішнім загрозам.

Необхідно відзначити, що фінансово-економічна безпека підприємства є динамічною ознакою, що змінюється під впливом чинників і загроз внутрішнього та зовнішнього середовища. Існує кілька підходів до визначення поняття фінансово-економічної безпеки (рис.1).

Стабільність роботи будь-якого підприємства залежить від збалансованості та ефективності механізму управління фінансовою безпекою. Розробка механізму управління фінансово-економічною безпекою підприємства є складовою процесу забезпечення фінансової безпеки підприємства.

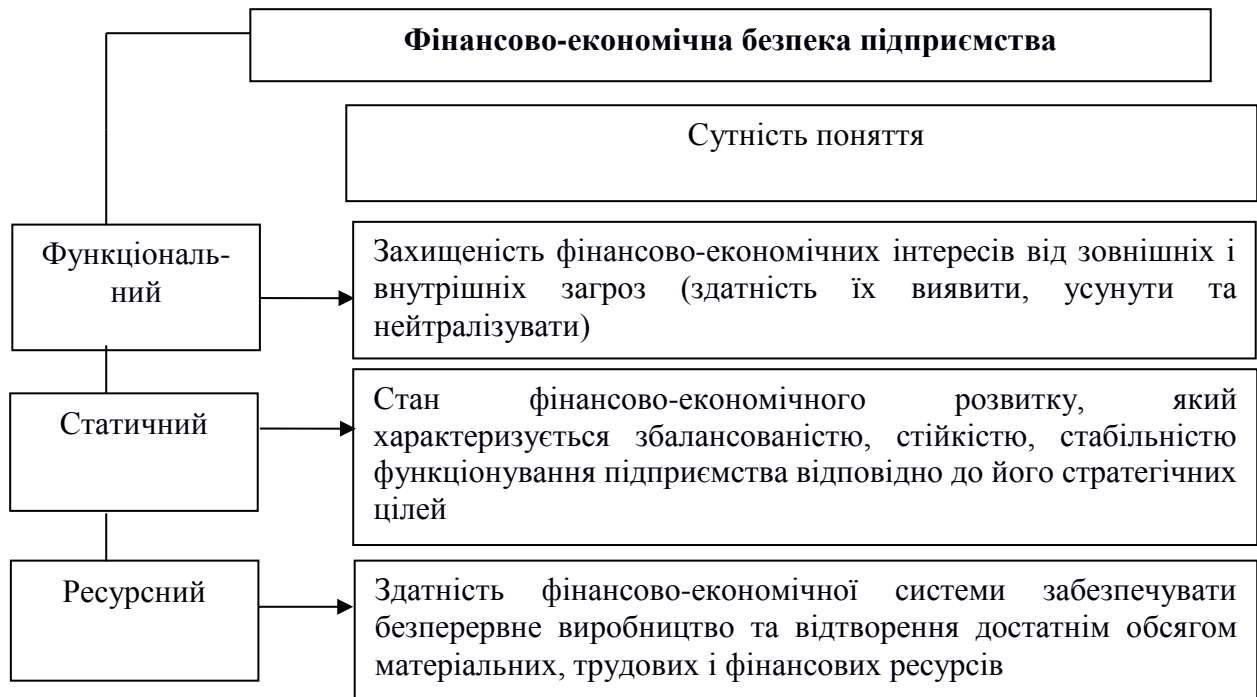

Рис. 1. Підходи до визначення сутності поняття фінансово-економічної безпеки підприємства (складено авторами на основі [7, с.53])

Отже, головною умовою досягнення стійкого розвитку та функціонування підприємства є розробка та впровадження дієвого механізму управління фінансово-економічною безпекою, сутність якого полягає у забезпечення здатності підприємства протидіяти зовнішнім та внутрішнім загрозам.

Орлова В.В. трактує “механізм управління фінансовою безпекою підприємства” як комплекс взаємозалежних модулів, що визначають порядок розробки і реалізації управлінських рішень, пов’язаних з формуванням тактичних та стратегічних планів захисту пріоритетних фінансових інтересів підприємства від дії різних загроз [8].

Горячева К.С. розглядає “механізм управління фінансовою безпекою підприємства” як єдність процесу управління і системи управління, що відповідає існуванню діалектичної суперечності змісту (процес управління) і форми (структура управління) [3].

В загальному розумінні “механізм управління фінансовою безпекою підприємства” – це дії апарату управління підприємством, які спрямовуються на ефективне використання фінансового потенціалу

підприємства, захист підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз шляхом аналізу та управління наявними ризиками.

Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства можна розглядати як систему організаційних, фінансових та правових способів впливу, що мають на меті вчасне виявлення і ліквідацію загроз безпеці підприємства.

Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства призначений для виконання таких основних завдань: забезпечення фінансової стійкості підприємства, платоспроможності, ліквідності, фінансової незалежності; забезпечення оптимального залучення та ефективного використання фінансових ресурсів підприємства; виявлення та класифікування зовнішніх і внутрішніх небезпек та загроз фінансовому стану підприємства та розробка відповідних заходів для їх своєчасного усунення; розробка та реалізація фінансової стратегії; забезпечення достатнього рівня фінансової незалежності підприємства; забезпечення достатньої гнучкості при прийнятті фінансових рішень; забезпечення захищеності фінансових інтересів власників підприємства [3].

Розробка та впровадження ефективного механізму фінансово-економічної безпеки є однією з головних умов досягнення позитивного результату діяльності підприємства.

Основні елементи механізму управління фінансово-економічною безпекою повинні визначатися із врахуванням фінансово-економічних інтересів підприємства та гарантувати стійку систему захисту. Так, Ліпкан В.Л. вважає, що механізм фінансової безпеки включає сукупність цілей, функцій, принципів і методів, взаємодія яких забезпечує ефективне функціонування системи безпеки [5]. В свою чергу, до складу елементів механізму управління фінансовою безпекою підприємства Горячева К.С. відносить: сукупність фінансових інтересів підприємства; функції, принципи і методи управління; організаційну структуру; управлінський

персонал; техніку і технології управління; фінансові інструменти; критерії оцінювання рівня фінансової безпеки [3].

Організаційна складова управління фінансово-економічною безпекою підприємства передбачає склад і підпорядкованість різних елементів, ланок і рівнів управління фінансово-економічною безпекою та наявність необхідного персоналу, наділеного відповідними повноваженнями щодо управління фінансово-економічною безпекою. Структуру механізму управління фінансово-економічною безпекою наведено на рис. 2.

Рис. 2. Структурі механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства (розроблено авторами на основі [7, ст. 208; 8, ст. 193])

До складу фінансових інструментів забезпечення фінансово-економічної безпеки слід віднести платіжні інструменти, кредитні інструменти, депозитні інструменти, інвестиційні інструменти та інструменти страхування [5].

Фінансові важелі забезпечення фінансової безпеки підприємства - це система стимулів та заохочень для менеджерів за ухвалення ефективних управлінських рішень і система санкцій за негативні наслідки їх дії у сфері

фінансової безпеки, а також загальний внутрішній механізм управління підприємством [10].

Організація, аналіз, планування, мотивація і контроль являють собою головні функції управління фінансово-економічною безпекою.

Аналіз фінансово-економічної безпеки включає аналіз зовнішнього і внутрішнього середовища, оцінку загроз та їх можливих наслідків, оцінку й розрахунок індикаторів рівня фінансово-економічної безпеки підприємства.

Методичне забезпечення фінансово-економічної безпеки на підприємстві ґрунтується на таких методах: метод фінансово-економічного аналізу, економіко-математичного моделювання, прогнозування, техніко-економічний та балансовий. Загалом, методичне забезпечення ефективного управління фінансово-економічною безпекою поділяється на дві групи: фінансово-економічні методи та економічні важелі.

Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства реалізується через: стратегічне планування фінансово-господарської діяльності; оперативне оцінювання досягнутого рівня забезпечення економічної безпеки підприємства та вироблення рекомендацій; оперативне планування фінансово-господарської діяльності підприємства; практичну реалізацію розроблених планів та заходів. Також на роботу системи впливають внутрішні і зовнішні загрози [11].

Одним з головних елементів механізму управління безпекою на підприємстві є його інформаційно-аналітичне забезпечення, яке має містити якісні і кількісні значення індикаторів фінансово-економічної безпеки, інформацію про наявність ризиків та загроз для підприємства, фінансові інтереси підприємства та ступінь їх реалізації, план забезпечення фінансово-економічної безпеки, інформацію про обсяг фінансових ресурсів, їх використання та джерела їх надходження, бюджет.

Висновки. Постійний контроль та моніторинг рівня фінансово-економічної безпеки підприємства дає можливість на ранньому етапі виявити ознаки кризового розвитку, визначити його масштаби та розробити

заходи для уникнення розвитку даної ситуації. Діагностика діяльності підприємства в системі фінансово-економічної безпеки – це системний аналіз середовища його функціонування за допомогою взаємозалежних та взаємодоповнюючих показників, які відображають стан використання потенціалу підприємства та оцінку рівня безпеки. Результати діагностики є основою прийняття відповідних управлінських рішень [7].

Отже, підтримання належного рівня фінансово-економічної безпеки на підприємстві сприятиме досягненню цілей та завдань підприємства і створить умови для своєчасного виявлення й подолання загроз та небезпек зовнішнього і внутрішнього середовища. Підтримка належного рівня фінансово-економічної безпеки можлива лише за умови створення ефективного механізму управління фінансово-економічною безпекою підприємства.

Література

1. Бланк І.А. Управління фінансовою безпекою підприємства / І.А. Бланк – К. : Ельга, Ніка-Центр, 2004. – с. 64.
2. Гончар В. Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України – запорука фінансової безпеки держави / В.Г. Гончар // Актуальні проблеми економіки. -2015. –№8.- С. 150-158. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2015_8_20
3. Горячева К.С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства: дис. канд. екон. наук:08.06.01 / Горячева К.С. ; Київський національний університет технологій та дизайну. – Київ, 2006.
4. Іващенко О.В., Четверіков П.М. / Система фінансово-економічної безпеки підприємства / О.В.Іващенко, П.М. Четверіков. - [Електронний ресурс]. Науковий журнал «Бізнес Інформ». № 9, Харків, 2011. – С. 129 – 131.

5. Ліпкан В.А. Безпекознавство: Навч. посібник / Ліпкан В.А. – Київ, 2003.
6. Малик О. В. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства / О. В. Малик // Економічний простір : зб. наук. пр. Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. – Дніпропетровськ : ПДАБА, 2015. – № 99. – С. 154–166.
7. Мойсеєнко І.П. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства : Навч. Посібник / Мойсеєнко І. П., Марченко О.М. – Львів, 2011. - №10 (112). – С. 64-73
8. Орлова В.В. Моделювання механізмів управління фінансовою безпекою підприємства: дис. канд. екон. наук: 08.00.11 / Орлова В.В.; Прикарпатський університет ім. В. Стефанника. – Івано-Франківськ, 2008.
9. Столбов В.Ф., Шаповал Г.М. / Особливості управління системою фінансово-економічної безпеки / В.Ф. Столбов, Г.М. Шаповал // Комунальне господарство міст. Науково технічний збірник.- 2013. - №111.
- 10.Фролов С.М. Управління фінансово-економічною безпекою економічних суб`єктів господарювання: Навч.посібник / Фролов С.М., Козищенко О.В., Бойко А.О. – Суми, 2015.
- 11.Хринюк О. С. Система забезпечення економічної безпеки підприємства: основні елементи [Електронний ресурс] / О. С. Хринюк, М. Р. Корчовна / Ефективна економіка. — 2015. — № 3. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3927>